

TATIANA DUMBROVĂ

anul I, Facultatea de Psihologie,
Universitatea „Masaryk”, Brno, Cehia

Jurnal

Am fost ieri la festivalul muzicii, la IFP*, cu Zenit și cu Dmitri. Am descoperit un Zenit romantic, calm, pasiv, care se mulțumește să bată numai darabana în masă când aude elemente balcanice în rockul francez. Se simțea obosit sau nu voia să se dea în spectacol alături de mine? Le-am văzut pe fetele de la „Mansfield Tya”, am și acum autograful lor undeva, am făcut o poză împreună. Le-am așteptat patru ore ca să mi se spună la urmă că programul s-a schimbat între timp și că au cântat primele, la 17. Am mai pălăvrăgit (Dmitri are un instinct foarte dezvoltat al banilor, care-l face aproape mediocru, dar în mare, e un băiat inteligent). Ne-am despărțit în noaptea la stația de metrou. Zenit s-a îndepărtat cu pași legănați de urs pe tamburină, cu rucsacul mare în spate, năclăit de praf, jucându-se cu mobilul din mers, din plicti-seală... spre Paris. Spre Paris. Eu... spre Podebrady, înapoi. Îndepărtându-se cu fâlcile lui puternice și senzuale, gata să apuce viața de coarne cu fâlcile. Să-și facă loc cu fâlcile în viață, în lume, să-și facă loc sub soare cu fâlcile... Celine?

Zürichul. Nu voi mai putea vedea Praga cu aceiași ochi entuziaști de până acum. Acolo totul îmi pare deja prea conservat, o frumusețe inaccesibilă, de colivie. Ulițe în serpentină, căsuțe joase cu obloane roșii, verzi, galbene, ca la spiriduși, totul redus la dimensiuni miniaturale. Te simți bine singur, nu te terorizează aroganța Pragăi, nu te

angoasează, nu ai impresia că stai la talpa orașului, că orașul gata-gata te înghite la intersecții...

Mătușa lui Zenit: o femeie obosită, care-și cuprinde în brațe odorul de băiat în fiecare seară după serviciu, alintat până la subdepravare; care se așază turcește pe carpetă, sprijinindu-se de canapea cu brațele puternice, de țărancă ușor orășenizată, și fumează țigări lungi abia crâpând buzele, ca bărbății crispați, și vorbește cu lentoarea și voluptatea unui deținut sau a unui muntean care nu vede oameni decât vara și iarna. Are ceva de bărbat în ea. Zenit zice că așa trebuie să arate oamenii care trăiesc mult timp singuri. Are un ten dur, lănos, o piele de păslă. Pariez că nu a făcut sex de mulți ani. Ochii, atunci când râde, radiază parcă o lumină... fragilă. Atâta gingășie în ochii ei, pe o față atât de înăspriată. Toată casa e plină de ierburi, de ceaiuri tămăduitoare, de muzică pentru meditație, de cărți de psiho, de lămpi metalice, care împrăscă o lumină opalină, relaxantă, de cărți de medicină alternativă, Jung, Hemingway... o femeie care crede în alimentația sănătoasă, în aura proprie, în energia pozitivă și în masaj. O femeie care refuză pensia alimentară a ex-ului. Care conduce mașina la fel de priceput ca orice bărbat, care știe să-și repare singură canalizația și robinetele. Merge încet, dârz, cu moleșeala bărbaților întorși acasă după o zi grea de muncă. Zenit i-a zis că scriu: good, vom fi în ziare! Am înțeles mai mult de un sfert din ceea ce mi-a vorbit în bosniacă. Cică, psihologii și medicii

vor avea mereu de lucru. Are un afiș în bucătărie: „Poți numai să câștigi”. Zenit îmi vorbește de *low of attraction*...

Un fenomen, oamenii pe stradă. Au acea greutate a identității, acea împăcare cu ceea ce sunt, nu au nevoie de micile artificii de orgoliu ale praghezilor, fiecare rămâne preocupat de universul său și lumea e deschisă, caldă, zămbăreată. Emigranții se simt aici ca acasă, și începi și tu să-i simți mai familiari, mai puțin frustrați, să-i plasezi în decor fără rezerve. Și totul miroase natural. Până și hamburgerii de la McDonald's par mai sănătoși. Pe străzi mai puțin parfum, mai multă verdeață și răul miroase a pește (chiar dacă Limatul nu are pești în el). Țigări *Muratti*: „fumer crée une forte dépendance, fumer tue” și o seringă pe pachet. Aici plouă în fiecare zi.

Am făcut câteva poze. Am ratat ultimul tren pentru Dietikon. O noapte în Zürich, în ploaie. O oră la stația de tramvai, strânși unul în altul, ca două bucăți de puzzle. Pe urmă, cu câte un cheesburger în mână, la etajul de sus al unui McD, cu nasurile aproape lipite de geam, cu vederea spre oraș, noaptea, cu șuvițele de ploaie legănându-se sub felinare... Eu citind din Salinger, el dezlegând sudoku în „20 Minuten” și învățându-mă cele mai importante substantive nemțești de la știrile zilei. Când ne-am întors în Dietikon, începuse iar să plouă. Mâna lui moale în buzunarul impermeabilului roșu fluturând laarg pe mine, pe care mi l-a dat mătușa-sa la plecare...

* IFP – Institutul Francez din Praga.

Mi-am luat cu 10 franci (100 de MDL, cred) 10 cărți în franceză + un Petit Larousse de la anticariatul din Dietikon. De Beauvoir, Sartre, Gide, Gary, Duras, Deforges, Yourcenar. Bătrânul de acolo a rămas puțin surprins: un băiat din Bosnia și o fată din Moldova, care învață împreună în Cehia, cumpărând cărți în germană și în franceză într-un anticariat din Elveția!! Zenit și-a luat la recomandarea mea Camus, de Beauvoir, Yalom și Hesse.

Am trecut pe la un „Selber pflucken”: îți alegi singur cireșele, castraveții, păstăile, coacăza, pepenii verzi dacă vrei și plătești pe urmă la prețuri foarte mici. Natural și romantic pe deasupra. În weekend vezi familii întregi năpustindu-se asupra livezilor de cireșe și caise. Nu-mi puteam imagina că așa ceva există în Elveția. Pe-o clipă am resimțit mirosul câmpiei, grădinii de-acasă. M-am simțit din nou copilă, la 10 ani; tata îmi aduce o căpșună mare-mare... M-am dat în scrânciob, iarăși mirosul de iaz, de acasă, de copilărie. Am rămas aceeași. Absolut. Aveam și atunci bătăi de cap. Aveam socotelile mele. Nu suport când cineva începe să se lamenteze zicând că uite, în copilărie, când nu aveai nicio grijă... Voi memora Elveția. Plăceri cu bani puțini...

Elvețienii se plictisesc foarte ușor. Ca să se prefacă în treabă și ca rășăritul să capete un sens, strică drumurile bune și le repară din nou, sau distrug părți întregi ale orașului, ca să le reconstruiască altfel. Sau se mută pe vreun an-doi în Balcani, ca să se bucure apoi la întoarcere și să aibă de ce face haz un deceniu înainte. Cică Alpii pe care-i vezi din oraș nu-s adevărați, elvețienii i-au făcut din plastilină. Gări imense, poți să te rătăcești prin ele, chiar și într-un oraș mic ca Dietikon. Surpriză: chiar în centrul Bernei, un orologiu de pe fațada unei clădiri importante se oprise la ora 6 și 10 minute, când era de fapt 5 și jumătate. O glumă

de-a elvețienilor? Pe un bulevard central am urmărit o secvență de filmare. Bollywood, cred.

Lejla mi-a făcut o freză cam asimetrică, am meșe de păr mai lungi în dreapta... Fumează doar țigări de foi. Și le face singură, e expertă. Haioasă pereche, Lejla și Jan.

Mă întorc singură în Praga. Termin în autocar Salinger și-mi amintesc cum admiram acum câțiva ani bouche-bee pozele din Elveția ale unei profe de franceză. Îmi ziceam pe-atunci că n-am șanse să văd Elveția degrabă...

Mi-amintesc invidia cu care îl ascultam pe un redactor la Nisporeni, când îmi povestea cum a învățat rusa: începuse să citească Tolstoi și Dostoievski în rusă. Mi se părea monumental, să citești într-o limbă străină, fără să înțelegi chiar totul sau pe jumătate. Pe urmă am încercat singură. Totul e posibil, nu trebuie să faci colapsuri anticipate la ideea de a încerca ceva greu/inaccesibil în aparență. Acum nici nu-mi mai dau seama că privesc un film în franceză. Sau în cehă. Lumea asta a adulților nu e atât de dificilă și gravă după cum pare... Furată de la Beauvoir, fraza.

Îmi place serialul de la CT2. Ideea filmului e să arate două unghiuri de vedere ale terapiei: pe de o parte, terapeutul e prea distant, nu e destul de empatic pentru a-l edifica pe pacient, iar, pe de altă parte, nici nu trebuie să-i intre în piele pentru a-l ajuta. Dacă terapeutul ar fi, de exemplu, scriitor, ar prescrie un final fericit tuturor. Dar psihologul nu e scriitor și nu poate să-l apuce pe pacient de mână să-i zică: asta e viața ta, asta e drumul pe care trebuie să-l urmezi, așa și așa trebuie să faci. Specialistul numai îi deschide ochii, îl duce până la ușă. Viața rămâne mereu în mâinile pacientului. Îl duce la ușă, i-o deschide, și pacientul alege singur ce să facă mai departe; sau îl conduce pe întuneric prin cameră și pacientul singur trebuie să găsească întrerupătorul. Unii aleg să se sinucidă,

alții să schimbe ceva, să o ia de la capăt. Dar nu are voie să arate oamenilor cum trebuie să meargă, pe unde s-o apuce. Asta deja nu e terapie. Și aerul rece al terapeuților e util pentru a-i incita pe pacienți să vorbească, să încerce a le câștiga simpatia, scoțând din ei cât mai multe pentru a le demonstra că merită atenție. E ca flirtul.

În sfârșit, un serviciu care să-mi lase mintea vagaboandă și limba în exercițiu de cehă: lucrez la o pensiune, în Praga 8, unde își dau întâlnire amanții la ore fixe în fiecare săptămână sau unde se întorc turiștii nemți pentru panorama orașului și o târguială ușoară cu proprietara. O săptămână de lucru, în care gătitul de dejunurile nu m-a împiedicat să mă gândesc, de exemplu, la Frankl sau să reflectez la programul Son-Rise – tratarea autismului, sau pur și simplu să mă pierd în mii de gânduri personale, să dau cu aspiratorul și prin minte. P. m-a lăsat total responsabilă de pensiune. M-am trezit câteva dimineți la rând că nu am șuncă sau cașcaval în frigider și a trebuit să alerg la supermarket la 7 dimineața. Praga la 7 e de lapte, cu puf, cu abur, cu spumă. Ca un cappuccino. Vietnamezii de la magazinul de fructe mă cunosc deja, ne zămbim reciproc. Între timp aflu că am intrat la studii fără frecvență în Brno, la psiho + studii gender. Mă despart de P. cu multă încredere în mine, nu știu ce am, merg mai apăsător pe stradă, mă uit în ochii oamenilor, ajut bătrânele la supermarket, e o armonie în jur și în mine de parcă L-aș fi apucat pe Dumnezeu de picioare. Amelie Poulin a Pragăi. Mă simt liberă, independentă, tânără, entuziasmată de mărunțisuri, am deja emoții pentru prima zi de universitate, de parcă aș aștepta primul clopoțel într-a patra primară. Foiesc de nerăbdare. La Carol, în Praga, mă așteaptă Vaclav Jamek, belgianul, franțuzoica pe care am întâlnit-o la IFP la concertul cu „Mansfield Tya”, îmi va preda fonetica, soră-sa cântă într-o trupă de romi prin România...